

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par Francijas Republikas ierosmi Padomes Lēmumam par informācijas tehnoloģijas izmantošanu muitas vajadzībām (5903/2/09 REV 2)

(2009/C 229/03)

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un it īpaši tā 286. pantu,

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un it īpaši tās 8. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti⁽¹⁾,

ņemot vērā Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI (2008. gada 27. novembris) par tādu personas datu aizsardzību, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās⁽²⁾ (turpmāk tekstā Padomes Pamatlēmums 2008/977/TI),

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti⁽³⁾, it īpaši tās 41. pantu,

IR PIEŅĒMIS ŠO ATZINUMU.

I. IEVADS

Apspriedes ar EDAU

- Francijas Republikas ierosme pieņemt Padomes Lēmumu par informācijas tehnoloģijas izmantošanu muitas vajadzībām publicēta Oficiālajā Vēstnesī 2009. gada 5. februārī⁽⁴⁾. Nedz dalībvalsts, kas to ierosināja, nedz Padome nelūdza EDAU atzinumu par šo ierosmi. Tomēr Eiropas Parlamenta Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja lūdza EDAU sniegt komentārus par Francijas ierosmi saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 45/2001 41. pantu, sakarā ar Eiropas Parlamenta atzinumu par ierosmi. Ja līdzīgos gadījumos⁽⁵⁾ EDAU sniedza atzinumu pats pēc savas ierosmes, arī šo atzinumu jāuzskata par atbildi uz šo Eiropas Parlamenta lūgumu.
- Pēc EDAU domām pašreizējais atzinums būtu jāpiemin Padomes lēmuma preambulā, tāpat kā viņa atzinums ir minēts vairākos juridiskos instrumentos, kas ir pieņemti pēc Komisijas priekšlikuma.
- Lai gan dalībvalstij, kas saskaņā ar ES Līguma VI sadaļu nāk klajā ar ierosmi juridiska rakstura pasākumam, nav juri-

disku saistību lūgt EDAU konsultāciju, piemērojamie noteikumi tomēr neliedz lūgt šādu konsultāciju. EDAU pauž nožēlu, ka šajā gadījumā nedz Francijas Republika, nedz Padome nav lūgusi viņa konsultāciju.

- EDAU uzsver, ka, ņemot vērā notikumu attīstību saistībā ar Padomes priekšlikumu, šajā atzinumā sniegtie komentāri balstās uz priekšlikuma 2009. gada 24. februāra versiju (5903/2/09 REV 2), kura ir publicēta Eiropas Parlamenta mājas lapā⁽⁶⁾.
- EDAU uzskata, ka vajadzīgs plašāks skaidrojums par ierosmes pamatojumu, kā arī par dažiem tajā iekļautajiem pantiem un mehānismiem. Viņš pauž nožēlu, ka saistībā ar ierosmi nav veikts ietekmes izvērtējums, kā arī nav pievienots paskaidrojošs memorands. Tas ir vajadzīgs elements, ar ko stiprina pārskatāmību un – plašāk – likumdošanas procesa kvalitāti. Informatīvi paskaidrojumi arī atvieglinātu vairāku priekšlikumā iekļautu ierosinājumu izvērtēšanu, piemēram, saistībā ar vajadzību Eiropalam un *Eurojust* piešķirt piekļuvi muitas informācijas sistēmai (MIS) un tās pamatojumu.

- EDAU ir ņēmis vērā Atzinumu 09/03, ko sagatavoja Muitas kopīgā pārraudzības iestāde saistībā ar projektu Padomes Lēmumam par informātikas tehnoloģiju izmantošanu muitas vajadzībām 2009. gada 24. martā.

Priekšlikums kontekstā

- Muitas informācijas sistēmas (turpmāk – "MIS") juridisko pamatu patlaban nosaka gan ar pirmā, gan trešā pīlāra instrumentiem. Trešā pīlāra juridisko pamatu, ar ko reglamentē sistēmu, veido galvenokārt 1995. gada 26. jūlija Konvencija, kas izstrādāta, ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību K3. pantu, par informācijas tehnoloģijas izmantošanu muižu vajadzībām (turpmāk – "MIS konvencija")⁽⁷⁾, kā arī 1999. gada 12. marta un 2003. gada 8. marta protokoli.
- Pašreizējā datu aizsardzības sistēma ietver Eiropas Padomes 1981. gada 28. janvāra Konvenciju par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz automatisku personas datu apstrādi (turpmāk – "Eiropas Padomes Konvencija 108"). Turklāt Pamatlēmums 2008/977/TI ir piemērojams MIS.

⁽¹⁾ OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

⁽²⁾ OV L 350, 30.12.2008., 60. lpp.

⁽³⁾ OV L 8, 12.1.2001., 1. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 29, 5.2.2009., 6. lpp.

⁽⁵⁾ No visjaunākajiem skatīt Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāja atzinumu par 15 dalībvalstu ierosmi grozīt Padomes Lēmumu par *Eurojust* stiprināšanu un grozījumiem Lēmumā 2002/187/TI, OV C 310, 5.12.2008., 1. lpp.

⁽⁶⁾ http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/organes/libe/libe_20090330_1500.htm

⁽⁷⁾ OV C 316, 27.11.1995., 33. lpp.

9. Sistēmas pirmā pilāra daļu reglamentē ar Padomes 1997. gada 13. marta Regulu (EK) Nr. 515/97 par dalībvalstu pārvaldes iestāžu savstarpēju palīdzību un šo iestāžu un Komisijas sadarbību, lai nodrošinātu muitas un lauksaimniecības tiesību aktu pareizu piemērošanu ⁽¹⁾.
10. MIS konvencijas mērķis saskaņā ar tās 2. panta 2. punktu ir "palīdzēt novērst, izmeklēt un saukt pie atbildības par smagiem valstu likumu pārkāpumiem, izmantojot ātru informācijas izplatīšanu, kas ļauj kāpināt dalībvalstu muitas pārvalžu sadarbības un kontroles procedūru efektivitāti".
11. Saskaņā ar MIS konvenciju muitu informācijas sistēmu veido centrālā datu bāze, kas ir pieejama, izmantojot termināļus katrā dalībvalstī. Pārējās svarīgākās iezīmes ir šādas:
- MIS konvencijā paredzēts, ka MIS ietilpst vienīgi dati, tostarp arī personas dati, kas ir vajadzīgi, lai sasniegtu mērķi un kuri iedalīti šādās kategorijās: a) preces; b) transportlīdzekļi; c) uzņēmumi; d) personas; e) krāpšanas tendences; f) pieejamā ekspertīze ⁽²⁾,
 - Ciktāl tas ir vajadzīgs, lai sasniegtu sistēmas mērķi, dalībvalstis nosaka, kādi elementi iekļaujami MIS atbilstoši katrai no pēdējām trim minētajām kategorijām. Pēdējās divās kategorijās neiekļauj personas datu elementus. Tieša piekļuve muitas informācijas sistēmas datiem patlaban ir vienīgi katras dalībvalsts izraudzītām valsts iestādēm. Šis valsts iestādes ir muitu pārvaldes, bet tās var būt arī citas iestādes, kas saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts likumiem, noteikumiem un procedūrām ir kompetentas rīkoties, lai sasniegtu konvencijā nosprausto mērķi,
 - Dalībvalstis drīkst izmantot Muitas informācijas sistēmas datus tikai, lai sasniegtu konvencijā nosprausto mērķi; tomēr ar tās dalībvalsts iepriekšēju atļauju, kas attiecīgos datus ievadījusi sistēmā, un ievērojot tās paredzētos nosacījumus, dalībvalstis var izmantot tos arī administratīviem un citiem mērķiem. Tika izveidota Apvienotā uzraudzības iestāde, lai uzraudzītu MIS trešā pilāra aspektu.
12. Ar Francijas ierosmi, kas balstās uz Līguma par Eiropas Savienību 30. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 34. panta 2. punktu paredzēts aizstāt MIS konvenciju, kā arī 1999. gada 12. marta protokolu un 2003. gada 8. marta protokolu, lai pielāgotu sistēmas trešā pilāra daļu pirmā pilāra instrumentiem.
13. Tomēr priekšlikumā paredzēts vairāk, nevis tikai aizstāt MIS konvencijas tekstu ar Padomes lēmumu. Ar to paredzēts grozīt būtisku skaitu konvencijas noteikumu un paplašināt pašreizējo piekļuvi MIS, nodrošinot piekļuvi Eiropalam un *Eurojust*. Turklāt priekšlikumā iekļauti līdzīgi noteikumi par MIS darbību, kā izklāstīts minētajā Regulā (EK) Nr. 766/2008, piemēram, attiecībā uz muitas failu identifikācijas datu bāzes izveidi (VI nodaļa).
14. Priekšlikumā ņemti vērā arī jauni juridiski instrumenti, piemēram, Pamatlēmums 2008/977/TI un Pamatlēmums 2006/960/TI (2006. gada 13. decembris) par Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu informācijas un izlūkdatu apmaiņas vienkāršošanu ⁽³⁾.
15. Priekšlikuma mērķi *inter alia* ir šādi:
- veicināt sadarbību starp muitas pārvaldēm, izstrādājot procedūras, saskaņā ar kurām muitas pārvaldes varētu rīkoties kopīgi un apmainīties ar personas datiem un citiem atbilstīgiem datiem par nelikumīgas tirdzniecības darbībām, izmantojot jaunu tehnoloģiju šādas informācijas apstrādei un pārraidei. Uz šīm apstrādes darbībām attiecas Eiropas Padomes Konvencijas 108 nosacījumi, Pamatlēmuma 2008/977/TI nosacījumi un principi, kas ietverti Eiropas Padomes Ministru padomes Ieteikumā R (87) 15 (1987. gada 17. septembris), ar ko reglamentē personas datu lietošanu policijā,
 - veicināt papildināmību ar darbībām, ko veic, sadarbojoties ar Eiropolu un *Eurojust*, piešķirot šīm struktūrām pieeju Muitas informācijas sistēmai.
16. Šajā sakarībā MIS mērķis saskaņā ar priekšlikuma 1. pantu "ir palīdzēt novērst, izmeklēt smagus valsts tiesību aktu pārkāpumus un saukt par tiem pie atbildības, nodrošinot datu ātrāku pieejamību un tādējādi palielinot dalībvalstu muitas pārvalžu sadarbības un kontroles procedūru efektivitāti". Šis noteikums lielā mērā atbilst MIS konvencijas 2. panta 2. punktam.
17. Lai sasniegtu šo mērķi, ar priekšlikumu paplašina MIS datu pielietojumu, sistēmās iekļaujot meklēšanas funkciju un iespēju veikt stratēģisku vai operatīvu analīzi. EDAU atzīmē mērķa paplašināšanu un apkopojamo un apstrādājamo personas datu kategoriju saraksta papildināšanu, kā arī to datu subjektu saraksta paplašināšanu, kam ir tieša pieeja MIS.

⁽¹⁾ OV L 82, 22.3.1997., 1. lpp.

⁽²⁾ Priekšlikumā pievienota jauna kategorija – g) aizturētie, atsavinātie vai konfiscētie priekšmeti.

⁽³⁾ OV L 386, 29.12.2006., 89. lpp.

Atzinuma galvenais uzsvars

18. Ņemot vērā savu MIS pirmā pilāra galvenās daļas pārraudzītāja lomu, EDAU ir īpaši ieinteresēts šajā ierosmē un notikumu attīstībā Padomē saistībā ar ierosmes saturu. EDAU uzsver, ka jānodrošina saskaņota un visaptveroša pieeja, lai saskaņotu sistēmas pirmā un trešā pilāra daļas.
19. EDAU atzīmē, ka priekšlikumā iekļauti dažādi ar pamattiesībām saistīti aspekti, it īpaši personas datu aizsardzību, kā arī tiesībām uz informāciju un citām datu subjektu tiesībām.
20. Attiecībā uz pašreizējo datu aizsardzības režīmu MIS konvencijā EDAU jāpiemin, ka vairāki pašreizējās konvencijas noteikumi bija jāgroza un jāatjaunina, ņemot vērā to, ka tie vairs neatbilst pašreizējām datu aizsardzības prasībām un standartiem. EDAU izmanto šo izdevību, lai uzsvērtu, ka augstas aizsardzības pakāpes nodrošināšana personas datiem un tās efektīvāka īstenošana praksē būtu jāuzskata par būtisku priekšnoteikumu, lai uzlabotu MIS darbu.
21. Pēc dažām vispārīgām ievadpiezīmēm šajā atzinumā pievēršas galvenokārt šādiem jautājumiem, kas ir būtiski no personas datu aizsardzības viedokļa:

- datu aizsardzības mehānismi sistēmā,
- muitas failu identifikācijas datu bāze,
- Eurojust un Eiropola piekļuve sistēmai (proporcionalitāte un vajadzība piešķirt piekļuvi šīm struktūrām),
- pārraudzības modelis MIS kopumā,
- to iestāžu saraksts, kam ir piekļuve MIS.

II. VISPĀRĪGAS PIEZĪMES*Konsekvence starp sistēmas pirmā un trešā pilāra daļām*

22. Kā minēts ievadpiezīmēs, EDAU ir īpaši ieinteresēts jaunākajā notikumu attīstībā saistībā ar MIS trešā pilāra daļu, ņemot vērā, ka viņš jau pilda pārraudzības uzdevumus pār pirmā pilāra galveno daļu saskaņā ar jauno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu 766/2008 ⁽¹⁾, lai nodrošinātu muitas un lauksaimniecības tiesību aktu pareizu piemērošanu.
23. Šajā sakarībā EDAU vēlas pievērst likumdevēja uzmanību apstāklim, ka EDAU jau agrāk sniedzis komentārus par

jautājumiem, kas saistīti ar MIS pirmā pilāra daļas pārraudzību vairākos atzinumos, it īpaši 2007. gada 22. februāra atzinumā ⁽²⁾.

24. Minētajā atzinumā EDAU uzsvēra, ka "izveidojot un atjauninot dažādos instrumentus, ar ko iecerēts stiprināt sadarbību Kopienā, piemēram, MIS, palielināsies personīgas informācijas daudzums, ko savāc un ar ko turpmāk apmainās ar dalībvalstu administratīvām iestādēm un dažos gadījumos arī ar trešām valstīm. Informācija, ko apstrādā un ar ko turpmāk apmainās, var ietvert informāciju par personu iespējamu vai apstiprinātu līdzdalību pārkāpumos muitas vai lauksaimniecības jomā. (...) Turklāt tas kļūst vēl svarīgāks, ja ņem vērā, kādus datus vāc un kādos apmainās, jo īpaši saistībā ar aizdomām par personu iesaisti pārkāpumos un vispārējo apstrādes pabeigību un rezultātiem."

Stratēģiskas pieejas vajadzība MIS kopumā

25. EDAU uzsver, ka atšķirībā no grozījumiem, ko ar Regulu (EK) Nr. 766/2008 ieviesa pirmā pilāra instrumentā, ar ko pārvalda MIS, šajā priekšlikumā paredzēts pilnīgi pārskatīt MIS konvenciju, kas likumdevējam dod izdevību uzlikt visu sistēmu kopumā, pamatojoties uz saskaņotu un visaptverošu pieeju.
26. EDAU uzskata, ka šo pieeju būtu jāvērs arī uz nākotni. Jaunākā notikumu attīstība, piemēram, Pamatlēmuma 2008/977/TI pieņemšana un (iespējama) Lisabonas līguma stāšanās spēkā nākotnē būtu pienācīgi jāapsver un jāņem vērā, pieņemot lēmumus par priekšlikuma saturu.
27. Attiecībā uz Lisabonas līguma stāšanos spēkā EDAU vērs likumdevēja uzmanību uz to, ka dziļi jāizanalizē ES pilāru struktūras atcelšanas iespējamā ietekme uz MIS, Lisabonas līgumam stājoties spēkā, ņemot vērā to, ka patlaban sistēma ir veidota kā pirmā un trešā pilāra instrumentu apvienojums. EDAU pauž nožēlu, ka trūkst skaidrojošas informācijas par šo būtisko notikumu attīstību nākotnē, kas nozīmīgi ietekmētu juridisko struktūru, ar ko nākotnē pārvaldītu MIS. Vispārināti runājot, EDAU izvirza jautājumu par to, vai nebūtu piemērotāk, ja likumdevējs atliktu pārskatīšanu līdz brīdim, kad stāsies spēkā Lisabonas līgums, lai izvairītos no jebkādas juridiskas nenoteiktības.

EDAU aicina nodrošināt konsekvenču ar citām liela mēroga sistēmām

28. EDAU uzskata, ka MIS konvencijas aizstāšana kopumā dod arī labu iespēju nodrošināt MIS saskaņotību ar citām sistēmām un mehānismiem, kas izstrādāti kopš konvencijas pieņemšanas. Šajā sakarībā EDAU aicina nodrošināt saskaņotību arī pārraudzības modeļa ziņā ar citiem juridiskiem instrumentiem, it īpaši ar tiem, ar kuriem izveido Šengenas Informācijas sistēmu II un Vīzu informācijas sistēmu.

⁽¹⁾ OV L 218, 13.8.2008., 48. lpp.

⁽²⁾ Atzinums (2007. gada 22. februāris) par priekšlikumu Regulai (COM(2006) 866 galīgā redakcija) (OV C 94, 28.4.2007., 3. lpp.).

Saikne ar Pamatlēmumu 2008/977/TI

29. EDAU pauž gandarījumu par apstākli, ka priekšlikumā ņemts vērā Pamatlēmums par personas datu aizsardzību, ņemot vērā datu apmaiņu, kas notiek starp dalībvalstīm MIS sistēmā. Priekšlikuma 20. pantā skaidri noteikts, ka "datu apmaiņas aizsardzībai saskaņā ar šo lēmumu piemēro Pamatlēmumu 2008/977/TI, izņemot, ja šajā lēmumā noteikts citādi". EDAU atzīmē arī to, ka priekšlikumā izdarītas atsauces uz pamatlēmumu arī citās vietās, piemēram, 4. panta 5. punktā, kurā noteikts, ka neiekļauj Pamatlēmuma 2008/977/TI 6. pantā uzskaitītos datus, 8. pantā par tādu datu, kas iegūti no MIS, izmantojumu, lai panāktu lēmuma 1. panta 2. punktā nosprausto mērķi, priekšlikuma 22. pantā par personu tiesībām attiecībā uz personas datiem MIS un 29. pantā par atbildību un saistībām.
30. EDAU ir pārliecināts, ka pamatlēmumā noteiktās koncepcijas un principi ir piemēroti saistībā ar MIS, un tādēļ tos vajadzētu piemērot gan juridiskās noteiktības dēļ, gan tādēļ, lai nodrošinātu konsekveni starp juridiskiem režīmiem.
31. To sakot, EDAU tomēr uzsver, ka likumdevējam būtu jānodrošina vajadzīgās garantijas, ka laikā, kamēr vēl nav pilnībā īstenots Pamatlēmums 2008/977/TI saskaņā ar tā nobeiguma noteikumiem, neradīsies robeži datu aizsardzības sistēmā. Citiem vārdiem sakot, EDAU vēlas uzsvērt, ka viņš dotu priekšroku tādai pieejai, ka visi vajadzīgie un piemērotie aizsardzības mehānismi ir ieviesti, pirms notiek jaunas datu apmaiņas.

III. ĪPAŠAS PIEZĪMES*Datu aizsardzības mehānismi*

32. EDAU uzskata, ka tiesību uz datu aizsardzību un tiesību uz informāciju efektīva īstenošana ir būtiski elementi Muitas informācijas sistēmas pienācīgai darbībai. Datu aizsardzības mehānismi ir vajadzīgi ne tikai tādēļ, lai nodrošinātu privātpersonu efektīvu aizsardzību saistībā ar MIS, bet tiem būtu arī jāatvieglo sistēmas pienācīga un efektīvāka darbība.
33. EDAU vērsī likumdevēja uzmanību uz apstākli, ka vajadzība pēc stipriem un efektīviem datu aizsardzības mehānismiem kļūst pat vēl vairāk redzama, ja ņem vērā, ka MIS ir datu bāze, kura balstīta drīzāk uz "aizdomām", nevis sodiem vai citiem juridiskiem vai administratīviem lēmumiem. Tas atspoguļojas priekšlikuma 5. pantā, kurā paredzēts, ka "datus attiecībā uz 3. pantā minētajām kategorijām iekļauj muitas informācijas sistēmā vienīgi konstatēšanas un ziņošanas, slepenas uzraudzības, īpašas kontroles un operatīvās analīzes vajadzībām. (...) izklāstīto darbību mērķiem (...) personas datus (...) drīkst iekļaut muitas informācijas sistēmā tikai tad, ja, īpaši pamatojoties uz iepriekšējām nelikumīgām darbībām, ir faktiskas norādes, kas liecina, ka attiecīgā persona ir izdarījusi, izdara vai izdarīs smagus valsts tiesību aktu pārkāpumus." Ņemot vērā šo MIS rakstu-

rojumu, priekšlikumā ierosināti līdzsvaroti, efektīvi un uzlaboti aizsardzības mehānismi personas datu aizsardzībai un kontroles mehānismi.

34. Attiecībā uz priekšlikuma konkrētajiem ierosinājumiem personas datu aizsardzībai EDAU atzīmē likumdevēja centienus nodrošināt vairāk aizsardzības mehānismu, nekā paredzēts MIS konvencijā. Tomēr EDAU vēlas izvirzīt virkni nopietnu bažu saistībā ar datu aizsardzības noteikumiem, it īpaši attiecībā uz mērķa ierobežojuma principa piemērošanu.
35. Šajā sakarā jāpiemin arī tas, ka pašreizējā atzinumā komentāri par datu aizsardzības mehānismiem neaprobežojas tikai ar noteikumiem, ar kuriem groza vai paplašina MIS konvencijas darbības jomu, bet attiecas arī uz tām daļām, kas nokopētas no pašreizējās konvencijas teksta. Iemesls, kā minēts vispārējās piezīmēs, tam ir EDAU uzskats, ka daži no konvencijas noteikumiem, šķiet, vairs neatbilst datu aizsardzības prasībām un Francijas ierosme ir laba izdevība ar svaigu skatienu palūkoties uz visu sistēmu kopumā un nodrošināt adekvātu datu aizsardzības pakāpi, kas līdzvērtīga pirmajā pilārā ietvertajai sistēmai.
36. EDAU ar gandarījumu atzīmē, ka MIS var iekļaut vienīgi slēgtu un pilnīgu personas datu sarakstu. Viņš pauž gandarījumu arī par to, ka priekšlikumā sniegta termina "personas dati" plašāka definīcija salīdzinājumā ar MIS konvenciju. Saskaņā ar priekšlikuma 2. panta 2. punktu "personas dati" ir jebkura informācija par identificētu vai identificējamu fizisku personu (datu subjektu); identificējama persona ir persona, ko var tieši vai netieši identificēt, jo īpaši atsaucoties uz identifikācijas numuru vai vienu vai vairākiem faktoriem, kas ir raksturīgi tās fiziskajai, psiholoģiskajai, garīgajai, ekonomiskajai, kultūras vai sociālajai identitātei.

Mērķa ierobežojums

37. Tāda noteikuma piemērs, kas izraisa nopietnas bažas saistībā ar datu aizsardzību, ir priekšlikuma 8. pants, kurā paredzēts, "ka dalībvalstis var izmantot MIS datus vienīgi tam, lai sasniegtu mērķi, kas paredzēti 1. panta 2. punktā. Tomēr ar tās dalībvalsts iepriekšēju atļauju, kas attiecīgos datus ievadījusi sistēmā, un ievērojot tās paredzētos nosacījumus, dalībvalstis var izmantot tos administratīviem un citiem mērķiem. Šāds cits izmantojums saskan ar tiesību aktiem, noteikumiem un procedūrām dalībvalstī, kura vēlas datus izmantot saskaņā ar Pamatlēmuma 2008/977/TI 3. panta 2. punktu". Šis noteikums, kas attiecas uz tādu datu izmantošanu, kas iegūti no MIS, ir būtisks sistēmas struktūrai, tādēļ tam jāpievērš īpaša uzmanība.
38. Priekšlikuma 8. pantā izdarīta atsauce uz Pamatlēmuma 2008/977/TI 3. panta 2. punktu, kur minēti "likumības, samērīguma un mērķa principi". Pamatlēmuma 3. pantā noteikts šādi:

“1. Kompetentās iestādes var vākt personas datus tikai konkrētiem, precīzi formulētiem un likumīgiem mērķiem saistībā ar to pienākumiem, un tos var apstrādāt tikai tam mērķim, kuram dati ir iegūti. Datu apstrāde ir likumīga, adekvāta un atbilstīga, un tā nav pārmērīgā apjomā saistībā ar mērķiem, kuriem dati ir iegūti.

2. Datu turpmāka apstrāde citiem mērķiem ir pieļaujama, ja ievēroti šādi nosacījumi:

- a) tāda apstrāde nav nesaderīga ar mērķiem, kuriem dati ir iegūti;
 - b) kompetentās iestādes ir pilnvarotas apstrādāt šādus datus citiem mērķiem saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem; kā arī
 - c) datu apstrāde ir vajadzīga un proporcionāla minēto citu mērķu sasniegšanai.”
39. Neraugoties uz to, ka piemēro Pamatlēmuma 2008/977/TI 3. panta 2. punktu, kur paredzēti vispārēji nosacījumi, saskaņā ar kuriem ir pieļaujama apstrāde citiem mērķiem, EDAU vērs uzmanību uz apstākli, ka priekšlikuma 8. pantā iekļautais nosacījums, atļaujot izmantot MIS datus jebkādiem iespējamiem administratīviem un citiem mērķiem, kuri priekšlikumā nav definēti, izraisa bažas par datu aizsardzības prasību ievērošanu, it īpaši par mērķa ierobežojuma principa ievērošanu. Turklāt pirmā pilāra instrumentā nav atļauta šāda vispārīga izmantošana. Tādēļ EDAU aicina precizēt mērķus, kādiem drīkst izmantot datus. Tam ir būtiska nozīme no datu aizsardzības viedokļa, jo tas saistīts ar datu izmantošanas pamatprincipiem liela mēroga sistēmās – “datus būtu jāizmanto vienīgi precīzi definētiem un skaidri ierobežotiem mērķiem, kas ir reglamentēti juridiskajā sistēmā”.

Datu nosūtīšana uz trešām valstīm

40. Priekšlikuma 8. panta 4. punktā aplūkota datu nosūtīšana trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām. Šajā noteikumā paredzēts, ka “MIS datus, ar iepriekšēju atļauju un ievērojot nosacījumus, ko noteikusi dalībvalsts, kas šos datus ievadījusi sistēmā, var nosūtīt (...) trešām valstīm, kā arī starptautiskām vai reģionālām organizācijām, kuras vēlas tos izmantot. Katra dalībvalsts veic īpašus pasākumus, lai nodrošinātu šo datu drošību, kad tos nosūta dienestiem, kas atrodas ārpus tās teritorijas. Šo pasākumu aprakstu nosūta 25. pantā minētajai apvienotajai uzraudzības iestādei.”
41. EDAU atzīmē, ka šajā sakarībā piemēro Pamatlēmuma par personas datu aizsardzību 11. pantu. Tomēr būtu jāuzsver, ka, ņemot vērā priekšlikuma 8. panta 4. punkta piemērošanas vispārīgo raksturu, ar ko principā ir atļauts dalībvalstīm no MIS iegūtus datus nosūtīt trešām valstīm, kā arī starptautiskām vai reģionālām organizācijām, kuras vēlas tos izmantot, ar šo noteikumu paredzētie drošības mehā-

nismi nebūt nav pietiekami no personas datu aizsardzības viedokļa. EDAU aicina vēlreiz apsvērt 8. panta 4. punktu, lai nodrošinātu vienotu atbilstības izvērtēšanas sistēmu, izmantojot attiecīgu mehānismu, piemēram, šādā izvērtēšanā varētu iesaistīt priekšlikuma 26. pantā minēto komiteju.

Citi datu aizsardzības mehānismi

42. EDAU ar gandarījumu atzīmē noteikumus par datu grozīšanu (IV nodaļa, 13. pants), kas ir datu kvalitātes principa būtisks elements. EDAU pauž īpašu gandarījumu par to, ka salīdzinājumā ar MIS konvenciju, šā noteikuma piemērošanas joma ir paplašināta un grozīta; tagad tajā iekļauta arī datu labošana un dzēšana. Piemēram, 13. panta 2. punktā noteikts, ka, ja datu sniedzēja dalībvalsts vai Eiropas konstatē vai uzzina, ka dati, kurus tie ievadījuši, ir faktiski kļūdaini vai ka tie ievadīti vai glabāti pretrunā ar šo lēmumu, tie pēc vajadzības tos groza, papildina, labo vai dzēš un par to brīdina pārējās dalībvalstis un Eiropu.
43. EDAU pieņem zināšanai V nodaļas noteikumus par datu saglabāšanu, kas balstīti galvenokārt uz MIS konvenciju un ar ko cita starpā nosaka laika ierobežojumu no MIS kopētu datu glabāšanai.
44. IX nodaļā (Personas datu aizsardzība) atkārtoti daudzi noteikumi no MIS konvencijas. Tomēr tajā izdarīta arī būtiska izmaiņa, proti, Pamatlēmums par personas datu aizsardzību attiecināts uz MIS un priekšlikuma 22. pantā minēts, ka “Personu tiesības attiecībā uz personas datiem muitas informācijas sistēmā, jo īpaši to tiesības uz piekļuvi, datu labošanu, dzēšanu, pieejas liegšanu tiem, īsteno saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, noteikumiem un procedūrām, ar ko īsteno Pamatlēmumu 2008/977/TI, kurā šīs tiesības izmanto.” Šajā sakarībā EDAU īpaši vēlas uzsvērt to, cik svarīgi ir saglabāt procedūru, ar kuru datu subjekti var īstenot savas tiesības un kas dod viņiem iespēju lūgt piekļuvi jebkurā dalībvalstī. EDAU rūpīgi sekos tam, kā šīs svarīgās datu subjektu tiesības īsteno praktiski.
45. Priekšlikumā arī paplašināta MIS konvencijas piemērošanas joma attiecībā uz aizliegumu kopēt datus no MIS citās valsts datu krātuvēs. MIS konvencijas 14. panta 2. punktā skaidri norādīts, ka “personas datus, ko iekļāvušas citas dalībvalstis, nedrīkst kopēt no MIS citās valsts datu krātuvēs”. Priekšlikuma 21. panta 3. punktā šāda kopēšana ir atļauta attiecībā uz “tām kopijām, ko glabā riska pārvaldības sistēmās un ko izmanto tiesām muitas pārbaudēm valsts līmenī, vai kopijām operatīvās analīzes sistēmā, kuras izmanto darbību koordinācijai”. Sakarā ar šo jautājumu EDAU pievienojas Muitas kopīgās pārraudzības iestādes Atzinumā 09/03 paustajām piezīmēm, īpaši attiecībā uz terminu “riskā pārvaldības sistēmas”, kā arī tam, ka precīzāk jānorāda, kad un kādos apstākļos būtu iespējama 21. panta 3. punktā atļautā kopēšana.

46. EDAU pauž gandarījumu par noteikumiem attiecībā uz drošību, kas ir būtiski MIS efektīvai darbībai (XII nodaļa).

Muitas failu identifikācijas datu bāze

47. Priekšlikumā pievienoti noteikumi par muitas failu identifikācijas datu bāzi (16.–19. pants). Tas atbilst muitas failu identifikācijas datu bāzes izveidei pirmā pilāra instrumentā. Lai gan EDAU neapšaubā, ka šādas jaunas datu bāzes saistībā ar MIS ir vajadzīgas, viņš vērš uzmanību uz to, ka vajadzīgi atbilstoši datu aizsardzības mehānismi. Šajā sakarībā EDAU pauž gandarījumu par faktu, ka 21. panta 3. punktā paredzētais izņēmums neattiecas uz muitas failu identifikācijas datu bāzēm.

Eiropola un Eurojust piekļuve MIS

48. Priekšlikumā paredzēts piešķirt piekļuvi sistēmai Eiropas Policijas birojam (Eiropolam) un Eiropas Tiesiskās sadarbības vienībai (Eurojust).

49. Pirmkārt, EDAU uzsver, ka skaidri jādefinē iemesls, kādēļ piešķir piekļuvi, un jāizvērtē piekļuves paplašināšanas samērīgums un nepieciešamība. Informācija par to, kādēļ jāpaplašina piekļuve sistēmai, piešķirot to Eiropolam un Eurojust, nav sniegta. EDAU arī uzsver, ka gadījumos, kas saistīti ar piekļuvi datu bāzēm, funkcionalitātei un personas informācijas apstrādei, ir iepriekš skaidri jāizvērtē ne vien šādas piekļuves noderīgums, bet arī šāda priekšlikuma reāla un dokumentēta nepieciešamība. EDAU uzsver, ka iemeslu pamatojums nav sniegts.

50. EDAU arī aicina tekstā skaidri definēt konkrētās misijas, kādām Eiropolam un Eurojust var piešķirt piekļuvi datiem.

51. Saskaņā ar 11. pantu "Eiropolam atbilstīgi savām pilnvarām un savu uzdevumu veikšanai ir tiesības piekļūt datiem, kas ievadīti MIS, veikt tajos tiešu meklēšanu un iekļaut minētajā sistēmā datus".

52. EDAU pauž gandarījumu par priekšlikumā paredzētajiem ierobežojumiem, piemēram:

— izvirzot nosacījumu, ka MIS informācijas izmantošanai ir vajadzīga tās dalībvalsts piekrišana, kas datus ievadījusi sistēmā,

— ierobežojumus Eiropola tiesībām pārsūtīt datus trešām valstīm (atkal – vienīgi ar tās dalībvalsts piekrišanu, kas datus ievadījusi sistēmā),

— ierobežotu piekļuvi MIS (pilnvaroti darbinieki),

— Eiropola apvienotā uzraudzības iestāde pārrauga Eiropola darbību.

53. EDAU gribētu norādīt arī to, ka visur, kur priekšlikumā izdarīta atsauce uz Eiropola konvenciju, būtu jāņem vērā arī Padomes lēmums, uz kā pamata, sākot no 2010. gada 1. janvāra, Eiropols kļūs par ES aģentūru.

54. Priekšlikuma 12. pantā aplūkota Eurojust piekļuve MIS. Tajā noteikts, ka "ievērojot IX nodaļu, Eiropas Tiesiskās sadarbības vienības (Eurojust) valstu locekļiem un viņu asistentiem atbilstīgi savām pilnvarām ir tiesības piekļūt datiem, kas ievadīti muitas informācijas sistēmā saskaņā ar 1., 3., 4., 5. un 6. pantu, un veikt tajos meklēšanu." Saistībā ar to dalībvalstu piekrišanu, kuras ievadījušas datus, priekšlikumā paredzēti līdzīgi mehānismi kā Eiropolam paredzētie. Iepriekš sniegtie komentāri par to, ka jāpamato nepieciešamība sniegt piekļuvi, kā arī par atbilstīgiem un vajadzīgiem ierobežojumiem, ja šādu piekļuvi piešķir, attiecināmi arī uz Eurojust.

55. EDAU pauž gandarījumu par to, ka piekļuve MIS ierobežota, piešķirot to tikai valstu locekļiem, viņu vietniekiem un asistentiem. EDAU tomēr atzīmē, ka 12. panta 1. punktā minēti tikai valstu locekļi un asistenti, savukārt pārējos 12. panta punktos minēti arī valstu locekļu vietnieki. Likumdevējam šajā sakarībā būtu jāievieš skaidrība un konsekvence.

Pārraudzība – ceļā uz saskaņotu, konsekventu un visaptverošu modeli

56. Sakarā ar ierosināto MIS trešā pilāra daļas pārraudzību, EDAU vērš likumdevēja uzmanību uz to, ka jānodrošina visas sistēmas pastāvīga un visaptveroša pārraudzība. Būtu jāņem vērā sarežģītā juridiskā sistēma, ar ko pārvalda MIS, balstoties uz diviem juridiskiem pamatiem, un juridiskās skaidrības un praktisku apsvērumu dēļ būtu jāizvairās no diviem dažādiem pārraudzības modeļiem.

57. Kā atzinumā minēts jau agrāk, EDAU patlaban darbojas kā pārraugu sistēmas pirmā pilāra centrālajai daļai. Tas notiek saskaņā ar 37. pantu Regulā (EK) Nr. 515/97, kurā noteikts, ka "Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs pārrauga MIS atbilstību Regulai (EK) Nr. 45/2001". EDAU atzīmē, ka Francijas priekšlikumā ierosinātajā pārraudzības modelī šis viņa pienākums nav ņemts vērā. Pārraudzības modelis ir balstīts uz MIS kopīgās pārraudzības iestādes pienākumiem.

58. Lai gan EDAU augstu vērtē MIS kopīgās pārraudzības iestādes veikto darbu, viņš uzsver divus iemeslus, kādēļ būtu jāpiemēro koordinēts pārraudzības modelis, kas atbilst viņa pašreizējiem pārraudzības pienākumiem saistībā ar citām liela mēroga sistēmām. Pirmkārt, šāds modelis nodrošinātu iekšēju konsekveni starp sistēmas pirmā un trešā pilāra daļām. Otrkārt, tas nodrošinātu arī konsekveni ar modeļiem, kas izveidoti citām liela mēroga sistēmām. Tādēļ EDAU ierosina MIS kopumā izmantot modeli, kas līdzīgs tam, kādu izmanto SIS II ("koordinēta pārraudzība" vai "dažādu līmeņu modelis"). Kā minēts EDAU atzinumā par MIS pirmā pilāra daļu, "saistībā ar SIS II Eiropas likumdevēja iestāde ir izvēlējusies uzraudzības modeļa racionalizāciju, piemērojot iepriekš aprakstīto dažādu līmeņu modeli darbības vidēs, kas saistītas gan ar pirmo, gan ar trešo pilāru".

59. EDAU uzskata, ka vispiemērotākais risinājums, lai to nodrošinātu, būtu ieviest vienotāku pārraudzības sistēmu, jau pārbaudīto modeli, kas pamatojas uz trīs līmeņu struktūru – datu aizsardzības iestāde valstu mērogā, EDAU centrālajā līmenī un koordinācija starp abiem. EDAU ir pārliecināts, ka MIS konvencijas aizvietošana dod vienreizēju iespēju nodrošināt uzraudzības vienkāršošanu un lielāku konsekveni, kas pilnībā atbilst citām liela mēroga sistēmām (VIS, SIS II, *Eurodac*).
60. Visbeidzot, koordinētā pārraudzības modelī labāk ņems vērā arī tās izmaiņas, ko ieviešīs Lisabonas līguma stāšanās spēkā un atteikšanās no ES pilāru struktūras.
61. EDAU atturas jautājumā par to, vai koordinēts pārraudzības modelis prasītu izdarīt grozījumus pirmā pilāra instrumentā, ar ko pārvalda MIS, proti, Regulā (EK) Nr. 766/2008, bet viņš vērs likumdevēja uzmanību uz to, ka šis aspekts jāizanalizē arī no juridiskās konsekvences viedokļa.
- To iestāžu saraksts, kam ir piekļuve MIS*
62. 7. panta 2. punktā paredzēts pienākums katrai dalībvalstij nosūtīt pārējām dalībvalstīm, kā arī 26. pantā minētajai komitejai sarakstu ar tām kompetentajām iestādēm, kurām tā ir piešķirusi tiesības piekļūt MIS, norādot kādiem datiem katra iestāde drīkst piekļūt un – kādām vajadzībām.
63. EDAU vērs uzmanību uz apstākli, ka priekšlikumā paredzēts vienīgi, ka starp dalībvalstīm būtu jāapmainās ar informāciju par to, kurām iestādēm ir piekļuve MIS, un ka tām būtu jāinformē 26. pantā minētā komiteja, bet nav paredzēta šāda iestāžu saraksta publikācija. Tas ir bēdīgi, jo šāda publikācija palīdzētu panākt labāku pārskatāmību un izveidotu praktisku instrumentu sistēmas efektīvai pārraudzībai, ko veiktu, piemēram, datu aizsardzības iestādes.
65. Viņš pauž nožēlu par to, ka nav skaidrojošu dokumentu, kuri varētu sniegt dažus vajadzīgus paskaidrojumus un informāciju par dažu no priekšlikuma noteikumu mērķiem un specifiku.
66. EDAU aicina priekšlikumā vairāk uzmanības veltīt tam, ka vajadzīgi specifiski datu aizsardzības mehānismi. Viņš konstatē vairākus jautājumus, kur praktisku datu aizsardzības mehānismu īstenošanu varētu īstenot labāk, it īpaši saistībā ar mērķa ierobežojumu attiecībā uz MIS ievadīto datu izmantošanu. EDAU uzskata, ka tas ir būtisks priekšnoteikums, lai uzlabotu Muitas informācijas sistēmas darbību.
67. EDAU aicina priekšlikumā iekļaut koordinētu pārraudzības modeli. Būtu jāņem vērā, ka EDAU patlaban pilda pārraudzības pienākumus saistībā ar sistēmas pirmo pilāru. Viņš uzsver, ka saskaņotības un konsekvences dēļ vislabākā pieeja ir piemērot koordinētu pārraudzības modeli arī attiecībā uz sistēmas trešo pilāru. Tur, kur tas vajadzīgs un atbilstīgs, tāds modelis nodrošinātu arī konsekvenci ar citiem juridiskiem instrumentiem, ar ko pārvalda citu liela mēroga IT sistēmu izveidi un/vai lietošanu.
68. EDAU aicina sniegt plašāku skaidrojumu par to, kādēļ jāpiešķir piekļuve *Eurojust* un *Eiropolam*, un par tās samērīgumu. Viņš uzsver, ka priekšlikumā par šo jautājumu nav sniegts pietiekami daudz skaidrojošas informācijas.
69. EDAU arī uzstāj uz to, ka jānostiprina priekšlikuma 8. panta 4. pants par datu nodošanu trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām. Pie tā pieder vajadzība nodrošināt vienotu atbilstības izvērtēšanas sistēmu.
70. EDAU aicina iekļaut noteikumu par to iestāžu saraksta publikāciju, kam ir piekļuve MIS, lai palielinātu pārskatāmību un atvieglinātu sistēmas pārraudzību.

IV. SECINĀJUMI

64. EDAU atbalsta priekšlikumu Padomes lēmumam par informācijas tehnoloģijas izmantošanu muitas vajadzībām. Viņš uzsver, ka Padomē notiekošā likumdošanas darba dēļ viņa komentāri nav balstīti uz priekšlikuma galīgā teksta.

Briselē, 2009. gada 20. aprīlī

Peter HUSTINX

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs